

Phân tích cái nông, cái sâu, cái mộng trong bài thơ Muốn làm thằng Cuội của Tản Đà

Đề bài: Anh chị hãy viết bài văn phân tích chất sâu, mộng và nông trong hồn thơ Tản Đà qua bài thơ Muốn làm thằng Cuội.

Đầu thế kỉ XX, trên thi đàn xuất hiện một gương mặt mới lạ. Ấy là Tản Đà. Sự xuất hiện của Tản Đà đã gây xôn xao trong dư luận đương thời. Không ít ánh mắt tò mò, hiếu kì! Những lời khen, chê, đủ cả! Người ta tò mò, hiếu kì vì cái thói phóng túng, tài tử của ông thì ít, mà tò mò hiếu kì về thơ ông thì nhiều. Lần đầu tiên trong văn chương Việt Nam, xuất hiện một hồn thơ như thế; vừa sâu mộng, vừa đa tình và rất nông.

Tản Đà vốn xuất thân Nho học, và có lẽ thuộc lớp Nho học cuối cùng của Việt Nam. Sống ở cái thời mà nền Nho học sắp tàn, Tản Đà đã sớm chuyển sang sáng tác văn chương bằng chữ quốc ngữ và nhanh chóng trở nên nổi tiếng, đặc biệt vào những năm 20 của thế kỷ XX. Với những tìm tòi, sáng tạo mới mẻ, Tản Đà đã thổi một luồng gió mới vào thơ ca đương thời.

Thơ ca truyền thống xưa nay thường đề cao cái ta, một cái ta khuôn mẫu của đạo đức, lí tưởng và trách nhiệm công dân. Đến Tản Đà, một cái tôi đầy bản ngã và cá tính đã ra đời. Tuy nhiên, hiện thực xã hội ngột ngạt, tù túng đã bóp chết những khát vọng của con người, nhất là người nghệ sĩ. Trong suốt cuộc đời mình, Tản Đà đã sống trong tâm trạng bất đắc chí tài cao, phận thấp, chí khí uất. Tâm trạng u uất ấy khiến thơ Tản Đà tràn ngập một nỗi sầu da diết khôn nguôi:

Đêm thu buồn lắm chị Hằng ơi!

Trần thế em nay chán nửa rồi,

Nỗi sầu của Tản Đà không chỉ là do bất mãn cá nhân, buồn về thân phận: Hai mươi năm lẻ hoài com áo – Mà đến bây giờ có thể thôi, mà còn là nỗi buồn đau về nhân sinh, thời thế, về đất nước: Gió gió mưa mưa đã chéo phèo – Sự đời nghĩ đến lại buồn teo. Suy nghĩ cho cùng, đó là nỗi buồn đau đẹp, rất đáng được trân trọng!

Bất hòa sâu sắc với cuộc đời, với xã hội, Tản Đà muốn thoát ra khỏi cuộc đời

Không chỉ có Tản Đà ôm ấp khát vọng thoát li. Phàm những ai sống ở thời đó mà có tâm hồn thanh cao và cá tính mạnh mẽ như Tản Đà đều muốn thoát li khỏi cuộc đời. Tuy nhiên, không ít người đã rơi vào bế tắc vì muốn thoát li mà không thoát li nổi (Xuân Diệu).

Nhưng Tản Đà lại khác. Với tâm hồn nghệ sĩ lãng mạn, Tản Đà tìm cách thoát li bằng mộng tưởng. Đặc biệt, giấc mộng thoát li của Tản Đà rất ngộ; thoát li lên cung trăng làm bầu bạn với chị Hằng:

Cung quế đã ai ngồi đó chưa?

Cành đa xin chị nhắc lên chơi,

Có bầu có bạn can chi tủi,

Cùng gió, cùng mây thế mới vui.

Tản Đà vốn là một hồn thơ ngộ, chính Tản Đà cũng tự nhận mình là một vị tiên trên trời, bị đày xuống hạ giới vì tội ngộ, đã từng viết bài thơ Dạm bán áo đoạn để mà mua giấy viết ngộ. Vì thế, cái khát vọng thoát li rất ngộ của Tản Đà trong bài thơ Muốn làm thằng Cuội cũng là lẽ thường tình của thi sĩ.

Khát vọng thoát li lên cung trăng của Tản Đà đã là rất ngộ rồi, nhưng ngộ hơn nữa là cách xưng hô thân mật, có phần suồng sã chị em em của Tản Đà đối với chị Hằng; rồi khi đã lên đến cõi tiên, lại dám nhận mình là tri âm, tri kỉ của người đẹp, xem người đẹp như bạn tâm tình để giải bày mọi tâm sự: "Có bầu có bạn can chi tủi", thỏa được thói phóng túng cùng gió cùng mây thế mới vui.

Một giấc mộng vừa ngộ, vừa lãng mạn và cũng rất đa tình. Nó là sản phẩm tất yếu của một tâm hồn luôn cảm thấy buồn vì trống vắng, cô đơn như Tản Đà. Trong cuộc đời mình, đã không ít lần thi sĩ khắc khoải đi tìm những tâm hồn tri kỉ:

Chung quanh những đá cùng cây

Biết người tri kỉ đâu đây mà tìm

Ao ước được thả hồn mình cùng mây gió:

Kiếp sau xin chớ làm người

Làm đôi chim nhận tung trời mà bay

Thoát li khỏi cuộc đời để làm thằng Cuội, nổi sầu u uất trong lòng ông dường như đã được giải tỏa. Mạch cảm xúc lãng mạn và ngộ đầy lên đến cao độ ở hai câu kết của bài thơ:

Rồi cứ mỗi năm rằm tháng tám

Tựa nhau trông xuống thế gian cười,

Trong con mắt nhìn đời rất ngông của Tản Đà, cõi trần bụi bặm chỉ còn là bé tí chẳng đáng phải bận tâm. Một nụ cười hóm hỉnh mà thật có duyên, rất Tản Đà.

Có thể nói bài thơ Muốn làm thằng Cuội là một sáng tác tiêu biểu cho hồn thơ tràn đầy cảm xúc lãng mạn, vừa sâu mộng vừa đa tình và rất ngông của Tản Đà. Hồn thơ ấy đã khắc một dấu ấn sâu đậm trong thơ ca đương thời và mãi đến tận mai sau.